

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 2011/37**  
**Karar Sayısı : 2012/69**  
**Karar Günü : 17.5.2012**  
**R.G. Tarih-Sayı : 21.07.2012-28360**

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:** Kara Kuvvetleri Komutanlığı 9. Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi

**İTİRAZIN KONUSU:** 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "**vekili aracılığı ile**" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10., 11., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

### I- OLAY

Kovuşturma evresinde, katılanın dosyadan tutanak ve belgelerin örneklerinin verilmesi isteminin, itiraz konusu kural gereğince ancak tutanak ve belgelerin vekil aracılığı ile istenebileceği gerekçesiyle reddedilmesi üzerine katılanın Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulan Mahkeme, kuralın iptali için başvurmuştur.

### III- YASA METİNLERİ

#### A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi şöyledir:

*'(1) Mağdur ile şikâyetçinin hakları şunlardır:*

*...*

*b) Kovuşturma evresinde;*

*1. Duruşmadan haberdar edilme,*

*2. Kamu davasına katılma,*

*3. Tutanak ve belgelerden **vekili aracılığı ile** örnek isteme,*

*4. Tanıkların davetini isteme,*

*5. Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme,*

*6. Davaya katılmış olma koşuluyla davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma.'*

#### **B- Dayanılan Anayasa Kuralları**

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10., 11., 36. ve 141. maddelerine dayanılmıştır.

#### **IV- İLK İNCELEME**

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 28.4.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

#### **V- ESASIN İNCELENMESİ**

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, iptali istenilen ibare ile vekile kullandırılan bir hakkın asıl tarafından kullanılması yasaklandığından, kamuya açık olan yargılamaya ilişkin tutanakların doğrudan hakkı ihlâl edilmiş olan kişi tarafından edinilmesinin engellendiği, bu yönü ile toplumdaki adalet inancının zedelendiği, kovuşturma aşamasında yargılamanın süjeleri olarak sanık, savcı ile aynı hukuksal durum içine girmiş kişilerden mağdur ya da katılana farklı uygulama ile sonuçlanan bir durum tezahür ettiğiinden, bu kısıtlamanın amaca uygunluk ve adalet kriterlerini karşılamadığı, Anayasada hak arama hürriyetinin kapsamına bilgi edinme ve dilekçe hakları paralelinde talep ve savları değerlendirme, bu temellendirme için gereken argümanları da edinme hakkı bulunduğuından, hakkı ihlâl edildiği için mahkemeye başvuran kişinin iddialarını temellendirmek, şikâyetine dayanak delilleri tartışmak için kendinde bulunması zorunlu olan tutanak ve belgeleri edinme hakkının vekil ataması şartına bağlanmasının Anayasa'nın 2., 10., 11., 36. ve 141. maddelerini ihlâl ettiği ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu ibareyi içeren kuralda, mağdur ile şikâyetçinin kovuşturma evresinde tutanak ve belgelerden vekili aracılığı ile örnek isteyebileceği öngörülmektedir. Buna göre vekili olmayan mağdur ile şikâyetçi, kovuşturma aşamasında dosyadaki tutanak ve belgelerden örnek alamayacaktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hak arama hürriyetini düzenleyen Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, *'Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.'* denilerek yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurulabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma, adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Buna göre, hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan, sav ve savunma haklarını kısıtlayacak, bu hakların eksiksiz kullanımını engelleyecek ve adil yargılanmaya engel olacak yasa kurallarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık oluşturacağı tartışmasızdır.

Ceza muhakemesinin gayesi maddi gerçeği araştırmaktır. Ceza muhakemesi hukukunda hakikati araştırarak gerçeğe ulaşma, kolektif yargılama yöntemi ile sağlanmaktadır. Kolektif yargılama, hükmün verilmesine, iddia, savunma ve yargılama makamlarının birlikte katılmasını ifade eder. Kolektif yargılama yapmanın metodu, hüküm verme faaliyetine katılacakların düşüncelerini karşılıklı olarak bildirerek, bütün süjelerin birbirlerinin fikirlerini öğrenmeleridir. Mağdur ile şikâyetçi de, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde kendilerine tanınan haklar ile diyalektik yargılamanın gerçekleştirilmesine katkıda bulunarak adil bir hükme ulaşılmasını sağlayan ceza muhakemesinin aktif süjeleridir.

Yargılamanın süjelerinden olan mağdur ile şikâyetçinin dosyadaki tutanak ve belgelere ulaşmasına sadece avukatları aracılığı ile olanak verilmesi beklenen adaletin ve yargısal sonucun elde edilmesine engel olacaktır ki bu da hukuk devleti ilkesini zedeleyecektir.

Kovuşturma aşamasında mağdur ile şikâyetçinin dava dosyasındaki tutanak ve belgelerden örnek alması hak arama özgürlüğünün bu bağlamda adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Böylece tutanak ve belgelerden örnek alınması mağdur ile şikâyetçiye muhakemenin seyrine yön vermek ve etki etmek olanağını da sağlayacaktır. İtiraz konusu ibare ile mağdur ile şikâyetçinin vekilleri olmaksızın dosyadaki tutanak ve belgelerden örnek alması engellenerek, yargı mercileri önünde davacı olarak iddiada bulunma, bilgiye ulaşarak muhakemenin gidişatına yön verme haklarının sınırlandırılması hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu ibare Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 11. ve 141. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

## **VI- SONUÇ**

4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan " vekili aracılığı ile" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 17.5.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

**Esas Sayısı : 2011/37**  
**Karar Sayısı : 2012/69**

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN